

CARTEA DESPRE NIMIC

OSHO

Editura Mix există pentru a aduce valoare în viața dumneavoastră.

CARTEA DESPRE NIMIC

OSHO

Traducere: Cristian Hanu

© EDITURA MIX
Braşov, 2011

Culegere: Cristian Hanu
Tehnoredactare: Florin Druțu
Copertă: Sanda Arsene
Consilier editorial: Florin Zamfir

Autorul și editorul nu dau niciun fel de garanții exprese sau implicite, referitoare la conținutul acestei cărți. Prin urmare, cititorul își asumă întreaga responsabilitate pentru utilizarea informațiilor cuprinse în această carte.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

OSHO

Hsin Hsin Ming : cartea despre nimic / Osho. -

Brașov : Mix, 2007

ISBN 978-973-8471-73-3

294

Copyright © 2003 Osho International Foundation, Switzerland www.osho.com
All rights reserved.

Original English title: **The Book of Nothing**

OSHO is a registered trademark of Osho International Foundation.

The material in this book is selected from various discourses by Osho given to a live audience. All of the Osho discourses have been published in full as books, and are also available as original audio recordings. Audio recordings and the complete text archive can be found via online OSHO Library at www.osho.com.

For more information: **www.osho.com**

a comprehensive web site in several languages that includes an on-line tour of the Meditation Resort and a calendar of its course offerings, a catalogue of books and tapes, a list of Osho information centers worldwide, and selections from Osho's talks. Osho International – New York, e-mail: oshointernational@oshointernational.com, www.osho.com/oshointernational

Copyright © Editura Mix 2008

Toate drepturile asupra prezentei ediții în limba română aparțin în exclusivitate Editurii Mix.

Pentru informații actuale și comenzi vizitați site-ul nostru

www.edituramix.ro

sau contactați-ne la:

tel.: 0720 499494; fax: 068 257811

e-mail: comenzi@edituramix.ro

Tiparul executat la S.C. Ganesha Publishing House LTD S.R.L. - București
tel: 021 423 20 58, tel/fax: 021 424 98 13, e-mail: contact@ganesa.ro, web: ganesa.ro

Cuprins

CAPITOLUL 1

Marea Cale nu este dificilă 7

CAPITOLUL 2

Calea este perfectă 35

CAPITOLUL 3

Nu mai vorbi și nu mai gândeți 65

CAPITOLUL 4

Întoarcerea la rădăcini 89

CAPITOLUL 5

Unitatea vidului 115

CAPITOLUL 6

Nu îți propune niciun țel 139

CAPITOLUL 7

Toate visele trebuie să înceteze 177

CAPITOLUL 8

Viața trăită în adevărata credință 209

CAPITOLUL 9

Nu există doi 233

CAPITOLUL 10

Unitatea vidului 257

Despre autor

Osho este unul dintre cei mai cunoscuți și controversați învățători spirituali contemporani. Viața și învățăturile lui au influențat milioane de oameni, de toate vârstele. A fost considerat de către ziarul londonez „Sunday Time“ drept unul dintre „cei o mie de creatori ai secolului 20“, iar de către ziarul indian „Sunday Mid-Day“, drept unul dintre cei zece oameni – alături de Ghandi și Buddha – care au schimbat destinul Indiei. Despre activitatea sa, Osho spunea că ajută la crearea unui nou tip de ființe umane. Obișnuia să caracterizeze acest nou tip uman drept „Zorba-Buddha“, capabil, pe de o parte, să se bucure de plăcerile lumești precum Zorba Grecul și, pe de altă parte, să trăiască în calmul și liniștea caracteristică lui Buddha.

Unicitatea lui Osho constă în faptul că nu încearcă să ofere soluții sau dogme, ci instrumente pe care oamenii să le folosească în viața de fiecare zi, pentru a se realiza: „Răspunsul este în voi. Eu doar vă ajut să conștientizați potențialul de care dispuneți.“

Dacă doriți să aflați mai multe informații despre viața și activitatea lui Osho citiți cărțile „**Autobiografia unui mistic nonconformist**“ de Osho și „**Tantra, un mod de a trăi și de a iubi**“ de Radha C. Luglio, ambele apărute la Editura Mix sau vizitați site-ul: www.osho.com.

Site-ul este realizat în mai multe limbi și conține o listă cu centrele Osho din întreaga lume, o selecție din conferințele ținute de Osho și multe alte informații.

CAPITOLUL 1

Marea Cale nu este dificilă

(21 octombrie 1974, conferință ținută la sala Gautama The Buddha Auditorium, Pune, India)

*Marea cale nu este dificilă
Pentru cei care nu au preferințe.
Când iubirea și ura dispar deopotrivă,
Totul devine clar și limpede.
Dacă faci însă chiar și cea mai mică distincție,
Cerul se desparte de pământ.
Dacă dorești să cunoști adevărul,
Renunță la opiniile pro și contra.
Lupta între preferințe și antipatii
Este o boală a minții.*

Vom pătrunde acum în frumoasa lume a non-minții unui maestru zen. Sosan este cel de-al treilea patriarh zen. Nu se cunosc foarte multe despre el, și așa este mai bine, căci istoria nu înregistrează de regulă decât faptele violente. Ea nu păstrează amintirea tăcerii, căci aceasta nu poate fi înregistrată. Toate faptele reținute de istorie reprezintă tulburări ale stării de liniște. Când cineva devine cu adevărat liniștit, el dispare din istorie, căci nu mai face parte integrantă din nebunia de zi cu zi, din agitația care poate fi consemnată în scris. De aceea, este normal să se cunoască puține lucruri despre un maestru zen de talia lui Sosan.

De-a lungul întregii sale vieți, Sosan a rămas un călugăr rătăcitor. El nu s-a stabilit nicăieri. Oriunde se ducea, era în trecere. Sosan a fost un râu, nu un lac sau un iaz. S-a aflat continuu în mișcare. Aceasta este semnificația rătăcitorilor lui Buddha: ei nu au un cămin stabil, lucru valabil nu doar în lumea exterioară, ci și în cea interioară. Oriunde și-ar stabili căminul, omul se atașează

de el. Un maestru nu poate prinde însă rădăcini, oriunde s-ar afla; singurul său cămin este universul.

Chiar și după ce ceilalți oameni i-au recunoscut iluminarea, Sosan a continuat să se poarte ca un cerșetor. De fapt, nu avea nimic special; era un om obișnuit, un om al lui Tao.

Doresc însă să fac o precizare și aș vrea să rețineți acest lucru: zenul reprezintă o încrucișare, și așa cum cele mai frumoase flori sau cei mai frumoși copii se nasc din încrucișări genetice, același lucru s-a întâmplat și cu zenul.

Zenul reprezintă o încrucișare între gândirea lui Buddha și gândirea lui Lao Tse. Între cele două tipuri de gândire s-a produs o mare întâlnire, cea mai mare din câte s-au întâmplat vreodată. De aceea, zenul este mai presus decât gândirea lui Buddha și decât gândirea lui Lao Tse. Este o floare rară, care nu crește decât pe înălțimi; de fapt, este întâlnirea dintre două culmi. Zenul nu este nici budist, nici taoist, dar include în sine ambele curente de gândire.

Indienii sunt puțin cam prea serioși în ceea ce privește religia. Ei au un trecut religios îndelungat, care apasă greu asupra minților lor; de aceea, ei au ajuns să ia foarte în serios religia. Lao Tse a fost un glumet; era pus tot timpul pe șotii. Cu greu poți găsi un om mai neresios ca el.

Când gândirea lui Buddha și gândirea lui Lao Tse s-au întâlnit, când India și-a dat mâna cu China, din această întâlnire s-a născut zenul. Iar Sosan s-a aflat în imediata apropiere a locului de întâlnire, de locul în care zenul a ieșit din pântec. De aceea, el a întrucipat însăși esența zenului.

Biografia lui Sosan nu este deloc relevantă, căci un om iluminat nu are o biografie. El nu mai aparține lumii formelor; de aceea, nu are nicio importanță când s-a născut sau când a murit. Orientalii nu au fost niciodată preocupați de biografii, de faptele istorice. Această obsesie le aparține prin excelență occidentalilor, care sunt întotdeauna interesați de lucrurile irelevante. Ce importanță are că un om ca Sosan s-a născut ori a murit în cutare sau cutare an?

Singurul lucru care contează este Sosan însuși, nu anul în care a apărut în această lume, sau cel în care a dispărut din ea.

Venirea în această lume și plecarea din ea sunt irelevante. Singurul lucru care contează este existența.

Acestea sunt singurele cuvinte pe care le-a rostit Sosan. Rețineți: ele nu sunt propriu-zis cuvinte, căci s-au născut dintr-o minte care a transcens cuvintele. Așadar, nu reprezintă speculații, ci experiențe autentice, trăite direct. El știe exact ce spune.

Sosan nu a fost un intelectual, ci un înțelept. El a pătruns adânc în interiorul misterului și ceea ce a descoperit acolo are o importanță covârșitoare pentru noi. Cuvintele lui vă pot transforma în totalitate. Simpla lor ascultare echivalează cu transformarea, căci aceste cuvinte sunt niște nestemate.

Pe de altă parte, este dificil să le înțelegeți, căci distanța dintre voi și el este foarte mare. Voi trăiți în planul minții, iar el nu. Deși se folosește de cuvinte, adevăratul lui mesaj este tăcut. În cazul vostru, lucrurile stau invers: chiar și atunci când păstrați tăcerea, mintea voastră continuă să trăncănească.

Să vă spun o glumă:

Mulla Nasruddin a fost adus odată în fața tribunalului, pentru a fi judecat. Procurorul nu a putut dovedi însă nimic. Mulla era acuzat de poligamie, de faptul că avea mai multe neveste. Toată lumea știa acest lucru, dar nimeni nu îl putea dovedi.

De aceea, avocatul i-a spus lui Nasruddin:

- Tot ce trebuie să faci este să păstrezi tăcerea. Dacă vei scoate un singur cuvânt, vei fi prins. Așadar, nu scoate niciun cuvânt, iar eu mă voi ocupa de restul.

Mulla Nasruddin a rămas tăcut, deși fierbea în interior. Era agitat la culme, ar fi vrut să-l întrerupă pe procuror de o sută de ori, dar cumva a reușit să se controleze. Privit din exterior, părea un *buddha*; în interior era însă complet înnebunit. Tribunalul nu a putut dovedi nimic. Deși, la fel ca toată lumea, magistrații știau că Mulla are mai multe neveste, ei nu puteau aduce dovezi. De aceea, judecătorul a fost nevoit să-i dea drumul, spunându-i:

- Mulla Nasruddin, ești liber. Te poți duce acasă.

Ușor confuz, Mulla Nasruddin l-a întrebat:

- Onorată instanță, la care dintre ele?
Avea mai multe case, căci avea mai multe neveste.

Un singur cuvânt este suficient pentru a scoate la iveală ce gândește mintea, pentru a expune întreaga ființă. Adeseori, nici măcar nu este nevoie de cuvinte; este suficient un gest pentru a exprima tot ce sporovăiește mintea. Chiar și atunci când tăceți, tăcerea voastră nu exprimă altceva decât sporovăiala interioară.

Când vorbește un om ca Sosan, el manifestă un cu totul alt plan. El nu este interesat de cuvinte, de influența lor asupra celorlalți. El nu încearcă să convingă pe nimeni de o teorie, de o filozofie sau de un alt „ism”. Atunci când vorbește un om ca Sosan, ceea ce exprimă el este tăcerea. El nu spune decât ceea ce a experimentat personal, ceea ce dorește să împărtășească cu ceilalți. Rețineți: el nu încearcă să convingă pe altcineva, ci doar să își împărtășească o experiență. Dacă veți înțelege un singur cuvânt al său, veți simți o tăcere profundă în interiorul vostru.

Vom vorbi așadar despre Sosan și despre cuvintele sale. Dacă le veți asculta cu atenție, veți simți în interior o tăcere profundă. Astfel de cuvinte sunt întotdeauna atomice; ele conțin o energie uriașă. Când un om care a atins realizarea rostește un cuvânt, acesta devine o sămânță vie, capabilă să germineze chiar și peste milioane de ani, de îndată ce găsește solul potrivit, adică o inimă receptivă.

Dacă sunteți pregătiți să deveniți un astfel de sol, aceste cuvinte uluitoare de puternice – aceste semințe vii – vor pătrunde în inima voastră și vă vor transforma în întregime.

Nu le ascultați doar cu mintea, căci semnificația lor nu este una mentală. Mintea este complet neputincioasă în fața lor; ea nu le poate înțelege, căci ele nu provin dintr-un plan mental, ci din non-minte. De aceea, nu pot fi înțelese decât într-o stare non-mentală.

Ascultați aceste cuvinte, dar nu încercați să le interpretați. De fapt, nu ascultați cuvintele, ci pauzele dintre ele. Nu ascultați ce spun, ci ce înseamnă ele. Ascultați semnificația lor. Lăsați-vă pătrunși de

această semnificație, la fel ca în cazul unei miresme. Dacă veți păstra tăcerea, ele vor pătrunde în voi și vor lăsa acolo o urmă adâncă. Dar nu le interpretați. Nu spuneți: „A vrut să zică cutare sau cutare”, căci această interpretare vă va aparține în exclusivitate.

Să vă spun o glumă:

Mulla Nasruddin se întorcea acasă în zorii zilei, mort de beat. Trecând pe lângă cimitirul orașului, el a văzut o plăcuță pe care scria: „Sunăți pentru îngrijitor”. Zis și făcut.

Trezit din somn la acea oră matinală, îngrijitorul a ieșit mânios, înjurând de toți sfinții. Văzându-l pe Nasruddin beat mort, el s-a enervat și mai tare.

- De ce ai sunat? De ce m-ai trezit din somn? Care-i problema ta? Ce dorești?

Mulla Nasruddin l-a privit în tăcere preț de un minut, apoi a privit plăcuța și a spus:

- Aș vrea să știi: de ce nu apeși tu însuși pe sonerie, dacă dorești să fii sunat?

Pe plăcuță scria: „Sunăți pentru îngrijitor”. Fiecare poate interpreta după cum dorește aceste cuvinte.

Nu mai interpretați; ascultați. Când omul interpretează nu poate asculta, căci conștiința nu poate face două lucruri în același timp. Atunci când omul gândește, el nu mai poate asculta. Ascultați cuvintele ca și cum ați asculta muzică; aceasta este o calitate diferită a ascultării, care exclude orice interpretare. Muzica nu are nicio semnificație filozofică.

Cuvintele lui Sosa sunt un fel de muzică. Maestrul este un muzician, nu un filozof. El nu rostește cuvinte, ci transmite un mesaj. Cuvintele sale sunt alcătuite din sunete muzicale; ele au o semnificație profundă, dar nu au un sens.

Să spunem că te așezi lângă o cascadă. Asculți zgomotul produs de căderea apei, dar nu îl interpretezi. Apa nu îți spune nimic, și totuși îți transmite ceva... Îți transmite atât de multe lucruri încât acestea nu pot fi rostite în cuvinte.

Ce poți face dacă stai așezat lângă o cascadă? Nu poți decât să o asculți, să rămâi așezat și tăcut, absorbit în sunetele produse de ea, să îi permiți să pătrundă din ce în ce mai adânc în ființa ta, până când totul se liniștește în ea. Devii astfel un templu, iar misterul pătrunde în tine, prin intermediul cascadei.

Ce poți face atunci când asculți ciripitul păsărelelor, foșnetul copacilor în bătaia vântului sau frunzele uscate care sunt spulberate de cea mai mică adiere? Ce poți face atunci? Nu poți decât să asculți.

Sosan nu este un filozof, nici un teolog sau un preot. El nu dorește să transmită idei, căci nu este interesat de acestea. Nu încercă să convingă pe nimeni prin cunoașterea sa; tot ce face el este să înflorească. Este ca o cascadă, sau ca vântul care adie, ori ca ciripitul păsărelelor; cuvintele sale nu au sens, dar au o semnificație foarte profundă. Absorbiți această semnificație, căci numai astfel îi veți înțelege cuvintele.

Ascultați-le, dar nu vă gândiți asupra lor. Multe lucruri misterioase se vor putea petrece atunci, căci vă spun un lucru: acest Sosan, despre care se cunosc atât de puține, a fost un om de mare putere, un om care a ajuns la realizare. Atunci când un astfel de om spune ceva, el aduce în această lume a cunoașterii ceva din misterul incognoscibilului. Odată cu cuvintele sale pătrunde în această lume divinul, o rază de lumină în întunericul minții voastre.

Înainte de a începe să-i analizăm cuvintele, doresc să vă reamintesc: ascultați semnificația lor profundă, nu sensul lor. Ascultați muzica lui Sosan, melodia cântată de el, nu sensul pe care îl dă cuvintelor sale. Ascultați sunetul minții lui tăcute, al inimii sale, nu felul în care gândește. Ascultați ființa lui. Așezați-vă lângă cascadă.

Cum puteți asculta? Simplu: tăcând. Nu vă implicați mintea în acest proces de ascultare. Nu începeți să gândiți: „Oare ce vrea să spună?” Ascultați-i cuvintele, dar nu le analizați critic, nu le interpretați într-un sens sau în altul, nu decideți dacă are dreptate sau greșește, dacă v-a convins sau nu. Lui Sosan nu-i pasă de

concluziile voastre; nici vouă nu ar trebui să vă pese. Ascultați pur și simplu, și bucurați-vă. Oamenii ca Sosan trebuie savurați, la fel ca un fenomen natural de o rară splendoare.

Ce poți face cu o stâncă frumoasă? Nu poți decât să te bucuri de ea. O atingi, o înconjuri, îi admiri mușchiul. Ce poți face cu norii care trec pe cer? Nu poți decât să dansezi sub ei, să îi privești sau să te așezi la pământ în tăcere, privind formele pe care le iau. Nu poți decât să îi lași să îți umple sufletul. Treptat, ei încep să umple și cerul tău interior. Cu cât tăcerea minții tale devine mai deplină, cu atât te identifici mai profund cu ei, până când te trezești că ai dispărut și că în locul tău nu au mai rămas decât norii. Frontiera dintre tine și ei nu mai există; separația a dispărut. Ai devenit una cu cerul, iar cerul a devenit una cu tine.

Considerați-l pe Sosan un fenomen natural, nu un om. El este una cu Dumnezeu, cu Buddha, cu Tao.

Înainte de a trece la mesajul pe care dorește să ni-l transmită, doresc să vă explic câteva lucruri. În acest fel, veți înțelege mai bine mesajul său.

Mintea omului este o boală. Acest adevăr fundamental a fost descoperit în Orient. Occidentalii afirmă că mintea se poate îmbolnăvi, dar poate fi și sănătoasă. Așa s-a născut psihologia occidentală. Orientalii afirmă însă că mintea reprezintă o boală în sine; este imposibil ca ea să fie vreodată sănătoasă. Niciun psihiatru nu o poate ajuta în această direcție. În cel mai bun caz, el poate ține boala sub un anumit control, în limitele normalității.

Există două tipuri de boli ale minții: normalitatea, care înseamnă că omul suferă de aceeași boală a minții ca și majoritatea semenilor săi, și anormalitatea, care înseamnă că boala sa îi este caracteristică numai lui. Ea iese din standardele normale și devine ieșită din comun. O astfel de boală este individuală, nu mai este colectivă. Aceasta este singura diferență. Poți fi bolnav mintal la modul normal sau la modul anormal, dar mintea nu poate fi sănătoasă. De ce?

Orientalii afirmă că aceasta este natura minții – să fie dezechilibrată. Cuvântul *sănătate* este minunat. El provine de

la aceeași rădăcină ca și cuvântul totalitate. Sănătate, vindecare, totalitate, sfânt¹ – toate aceste cuvinte provin de la aceeași rădăcină.

Mintea nu poate fi vreodată sănătoasă, pentru simplul motiv că nu poate fi niciodată un tot unitar; diviziunea este însăși esența ei. Dacă nu poate fi un tot unitar, cum ar putea fi oare ea sănătoasă? Și dacă nu poate fi sănătoasă, cum ar putea fi sfântă? Toate mințile sunt profane, prin natura lor. Nu se poate vorbi de o minte sfântă. Un om sfânt trăiește în afara minții sale, căci el nu cunoaște diviziunea.

Mintea omului este o boală. Cum se numește aceasta? Aristotel este numele ei; sau, dacă doriți să o faceți să sune într-adevăr ca o boală, putem inventa un cuvânt: aristotelită. Gata, sună exact ca o boală! De ce este Aristotel numele bolii mentale? Pentru că el spune: „Ori cutare, ori cutare! Alege!” Această alegere este însăși funcția minții; ea nu poate rămâne în afara alegerii.

Ori de câte ori faci o alegere, ai căzut în capcană, căci nu poți opta pentru ceva decât respingând altceva. Ori de câte ori alegi ceva, te împotrivești opusului său. Nu poți fi exclusiv pentru; trebuie să fii automat și contra. „Contra” este umbra care îl însoțește pretutindeni pe „pentru”. Cele două opțiuni sunt nedespărțite; oriunde există una, există automat și cealaltă – ascunsă sau la suprafață.

Ori de câte ori faci o alegere, împarți realitatea în două. Ajungi astfel să spui: „Acest lucru este bun, iar acela este greșit, sau rău”. În realitate, viața reprezintă o unitate. Existența nu poate fi divizată; ea nu cunoaște decât unitatea cea mai profundă. Dacă spui: „Cutare lucru este frumos, iar cutare este urât”, te situezi automat în planul minții, care este inferior existenței, căci viața le include pe amândouă. Mai devreme sau mai târziu, orice lucru frumos se transformă și devine urât, la fel cum nu de puține ori lucrurile urâte evoluează și devin minunat de frumoase. Între cele două extreme nu există hotare ferm compartimentate. Viața oscilează între ele, trecând de la una la cealaltă.

Mintea este compartimentată foarte strict. Natura ei este fixitatea, la fel cum natura vieții este fluiditatea. Așa se explică

---

¹ Afirmație valabilă numai pentru limba engleză, în care cele patru cuvinte au o pronunție foarte asemănătoare, deși se scriu diferit: health, healing, whole, holy. (n.tr.)

de ce mintea cade atât de des în obsesie – datorită naturii sale solide, fixe. Viața nu este niciodată solidă; ea este fluidă, flexibilă, se deplasează cu ușurință între extreme.

Ce este acum viu moare în clipa următoare. Cine este astăzi tânăr, mâine va fi bătrân. Cândva avea ochi atât de frumoși; acum nu mai este decât o ruină. Cândva avea o față ca un trandafir; acum, din ea nu a mai rămas nimic, nici măcar amintirea trecutului. Frumosul devine urât, viața se transformă în moarte, iar moartea zămisleşte în pântecul ei o viață nouă.

Ce poți face dacă dorești să îți păstrezi viața, să rămâi ancorat în ea? Un singur lucru: să nu faci alegeri. Dacă dorești să rămâi integrat în ea, în totalitate, trebuie să renunți la opțiuni.

Mintea este un mecanism de făcut alegeri. Aristotel a pus-o la baza logicii și a filozofiei sale. La extrema opusă lui Aristotel se află Sosan, care spune: „Nici cutare, nici cutare; nu mai face nicio alegere”. El spune: „Renunță la opțiuni; nu mai face distincții”. În clipa în care faci o distincție, ai optat pentru o extremă și ai respins automat o alta; altfel spus, te-ai divizat, te-ai fragmentat, nu mai ești un tot unitar. Ești bolnav.

Creștinismul nu are aproape nimic de-a face cu Iisus; el îi aparține în întregime lui Aristotel. Iisus a fost un om foarte asemănător cu Sosan. El a spus: „Nu judeca pe altul, dacă nu dorești să fii judecat”. Altfel spus. „Nu face nicio alegere. Nu afirma: ‚Cutare este bun și cutare este rău’. Nu-i treaba ta cine este bun și cine este rău. Lasă totalitatea să decidă. Nu-i mai judeca pe ceilalți”. Creștinismul nu are însă nimic comun cu Iisus. Fondatorii săi au fost adepți ai lui Aristotel, nu ai lui Iisus.

Nu poți construi o biserică în jurul unui om ca Sosan, sau ca Iisus. Cum ai putea construi o biserică dacă nu faci nicio alegere? O biserică trebuie să fie neapărat în favoarea cuiva și împotriva altcuiva. Ea trebuie să fie în favoarea lui Dumnezeu și împotriva diavolului. În viață însă Dumnezeu și diavolul sunt unul și același lucru. Diavolul este o față, iar Dumnezeu este o altă față a aceleiași energii – dar energia este aceeași.

Uneori, ea se manifestă sub forma diavolului, iar alteori sub forma lui Dumnezeu. Dacă privești însă în esența lor, descoperi că cei doi sunt unul și același lucru. Uneori, energia se manifestă sub forma unui hoț, alteori sub forma unui om virtuos. Uneori o poți găsi în cartierele în care locuiesc oameni respectabili, alteori în închisori. Energia se află veșnic în mișcare, și niciun țărnu nu este prea îndepărtat pentru ca ea să nu-l poată atinge. Nimeni nu o poate transcende; ea se află pretutindeni, în toți și în toate.

Iisus nu face distincții, dar creștinismul face, căci orice religie se transformă mai devreme sau mai târziu într-o morală. Odată transformată în morală, ea nu mai poate fi numită religie. Religia reprezintă o mare îndrăzneală, un act de mare curaj, căci ea îi impune minții să renunțe la alegerile sale. Minte spune: „Alege! Spune ceva! Cutare este bun, cutare este rău. Cutare este frumos, cutare este urât. Îmi place asta, nu-mi place aia”. Minte spune: „Fă o alegere” Ea are tot timpul tentația de a diviza. Dacă fragmentezi realitatea, mintea se simte ușurată. Dacă nu o fragmentezi, ci spui: „Nu voi mai spune nimic; nu voi mai judeca pe nimeni”, mintea se va simți pe patul de moarte.

Aristotel afirmă că A este A, deci nu poate fi non-A. El susține că opuși nu se pot întâlni. Sosa afirmă altceva: că nu există opuși, că aceștia se întâlnesc deja, că s-au întâlnit dintotdeauna. Acesta este unul din cele mai importante adevăruri care trebuie înțelese: că opuși nu sunt de fapt opuși. Minte este cea care spune că ei sunt opuși, dar ei nu se opun unul altuia. Dacă îi privești din punct de vedere existențial, constăți că reprezintă una și aceeași energie.

Să spunem că iubești o persoană... Odată, o femeie a venit la mine și mi-a spus: „Am fost măritată timp de zece ani cu un bărbat și nu ne-am certat niciodată. Iar acum m-a părăsit! Ce s-a întâmplat?”

Femeia credea că dacă nu s-au certat niciodată înseamnă automat că s-au iubit profund. Ce prostie! Acest mod de a gândi este pur aristotelian; logica femeii era perfectă.

Ea mi-a spus: „Am fost măritată timp de zece ani și nu m-am certat niciodată cu bărbatul meu”. Altfel spus: „Ne-am iubit atât de

intens încât nu am simțit niciodată nevoia să ne certăm. Între noi nu a existat niciodată nici măcar un singur conflict. Atunci, ce s-a întâmplat? Cum de m-a părăsit? Oare a înnebunit? Doar ne iubeam atât de profund!” Din păcate, greșea.

Când iubirea este cu adevărat profundă, certurile sunt inevitabile. Din când în când, unul sau altul dintre cei doi parteneri simte nevoia să se certe, dar această ceartă nu este capabilă să le spulbere iubirea, ci dimpotrivă, le-o îmbogățește. Dacă iubirea există și este autentică, ea va fi îmbogățită de certuri. Dacă nu există, singura soluție este despărțirea. Zece ani este o perioadă lungă de timp – chiar și 24 de ore sunt prea multe pentru a rămâne în aceeași stare de spirit, căci mintea simte tot timpul nevoia să oscileze dintr-o extremă în cealaltă.

Să spunem că iubești o persoană. Din când în când te simți furios pe ea, dar această furie este posibilă numai pentru că o iubești. Alteori o urăști! Uneori simți nevoia să te sacrifici de dragul ei, iar alteori îți vine să o omori! Și ambele extreme fac parte integrantă din tine.

Dacă nu te-ai certat niciodată cu partenerul tău în ultimii zece ani, înseamnă că nu v-ați iubit. Ați trăit într-o relație de cuplu, dar nu într-o poveste de iubire. V-ați temut tot timpul că orice conflict, orice stare de enervare, cel mai mărunț lucru ar putea pune capăt acestei relații. V-ați temut atât de tare încât nu v-ați certat niciodată. Nu ați crezut niciunul că relația voastră ar putea supraviețui unei cerți, că aceasta din urmă va trece, iar voi vă veți regăsi unul în brațele celuilalt, mai îndrăgostiți ca oricând înainte. Din cauza acestei convingeri, ați luat decizia că ar fi mai bine să nu vă certați niciodată. Pe mine nu m-a surprins deloc că bărbatul femeii a părăsit-o. De aceea, i-am spus: „Nu mă miră decât un singur lucru: că a rezistat alături de tine timp de zece ani! Cum a fost posibil?”

Altcineva a venit la mine și mi-a spus: „Ceva nu este în regulă cu fiul meu. Îl știu de douăzeci de ani și a fost întotdeauna ascultător. Este greu să găsești un fiu atât de cuminte și de bun. Nu s-a împotrivit niciodată voinței mele, iar acum, dintr-o dată, a devenit un hippy.

Pur și simplu nu mă mai ascultă. Mă privește de parcă nici nu i-aș fi părinte, de parcă aș fi un străin pentru el. Timp de douăzeci de ani a fost atât de ascultător. Ce s-a întâmplat cu fiul meu?”

Nu s-a întâmplat nimic. Era întru totul de așteptat ca lucrurile să ia o astfel de turnură, căci un fiu care își iubește cu adevărat părintele nu îl ascultă întotdeauna. Cu cine altcineva și-ar mai permite el să fie neascultător fără niciun risc? Dacă fiul își iubește cu adevărat tatăl și are încredere în acesta, el mai calcă din când în când strâmb, căci știe că relația cu părintele său este atât de profundă încât nimeni și nimic nu o poate rupe. Dimpotrivă, orice experiență nouă o va îmbogăți. Contrariile nu se luptă unul cu celălalt, ci se atrag, se îmbogățesc reciproc.

De fapt, un opus nu reprezintă propriu-zis un opus. Avem de-a face cu aceeași realitate, care pulsează însă într-un anumit ritm: acum ești ascultător, apoi ești neascultător. Este o oscilație continuă. Dacă nu faci decât să ascuți tot timpul, realitatea devine monotonă și moartă. Monotonia este însăși natura morții, tocmai pentru că îi lipsește contrariul.

Viața este vie, căci este plină de contrarii, de paradoxuri, de ritmuri. Acum pleci, acum te întorci. Acum te desparti, acum te întâlnești din nou. Acum ești ascultător, acum ești neascultător. Un om care iubește cu adevărat simte din când în când nevoia să se enerveze; în caz contrar, iubirea lui devine monotonă, un fel de fundătură. O astfel de iubire nu poate conduce decât la tensiuni; este imposibil să te relaxezi în asemenea condiții.

Logica nu crede decât în fenomenele liniare. În viziunea ei, nu te poți deplasa decât în linie dreaptă. Viața crede în cercuri. Când o linie se întoarce de unde a plecat, ea trasează un cerc.

Ați văzut probabil simbolul chinezesc al lui yin și yang – cercul divizat de o linie ondulatorie. La fel arată și viața: opușii se întâlnesc întotdeauna. Cercul yin-yang este pe jumătate alb, pe jumătate negru. În jumătatea albă există un punct negru, iar în jumătatea neagră un punct alb. Albul se transformă în negru, iar negrul în alb – și astfel, cercul se închide. Femeia este atrasă de bărbat, iar bărbatul de femeie... aceasta este viața. Dacă vă

veți observa cu atenție, veți regăsi aceste contrarii, aceste oscilații, inclusiv în ființa voastră.

Niciun bărbat nu poate fi bărbat 24 de ore din 24; din când în când, el devine mai feminin. Nicio femeie nu poate fi femeie 24 de ore din 24; din când în când, ea devine mai masculină. Fiecare dintre ei simte din când în când nevoia să treacă în extrema opusă. Când o femeie este furioasă, ea nu este deloc feminină; devine mai agresivă decât orice bărbat și chiar mai periculoasă, căci aspectul ei masculin este mai pur, întrucât este folosit mai rar. De aceea, atunci când se decide să se folosească de el, ea capătă o duritate căreia niciun bărbat nu-i poate face față. Este ca un sol pe care nu a crescut nimic foarte multă vreme; dacă arunci câteva semințe pe el, apare o întregă recoltă!

Când o femeie se transformă în bărbat, niciun bărbat nu-i poate face față. Ea devine într-adevăr foarte periculoasă; de aceea, bărbatul preferă de regulă să se supună. Asta și fac majoritatea bărbaților – devin supuși și ascultători. Altfel spus, devin mai feminini! În caz contrar, apar necazurile. Când două săbii încearcă să intre în aceeași teacă, necazurile se țin lanț. Dacă femeia se transformă într-un bărbat, bărbatul simte automat nevoia să se transforme într-o femeie. Cei doi schimbă rolurile între ei, iar armonia este restabilă. Cercul se închide din nou.

Când un bărbat devine supus și se abandonează, abandonarea sa de sine capătă o puritate pe care nicio femeie nu o poate egala, tocmai pentru că de regulă el nu practică acest joc. De obicei, el este cel care se luptă până la capăt. Este obișnuit să își manifeste voința, nu să cedeze. Dacă totuși cedează, el capătă o inocență pe care nicio femeie nu o poate egala. Priviți-i pe bărbații îndrăgostiți: devin ca niște copilași.

Acesta este ritmul vieții. Cine îl înțelege nu-și face griji. Chiar dacă iubita l-a părăsit, el știe că se va întoarce. Chiar dacă aceasta s-a enervat pe el, știe că îi va trece și că îl va iubi din nou. El își dezvoltă astfel răbdarea. Gândirea aristoteliană nu permite cultivarea răbdării, căci este liniară: dacă iubita a plecat, ea nu se mai poate întoarce niciodată. Occidentalii cred în linia dreaptă. Orientalii cred în cerc.

Mintea occidentală este liniară; cea orientală este circulară. De aceea, un îndrăgostit oriental poate să aștepte. El știe că femeia care l-a părăsit acum se va întoarce cândva înapoi la el. Deja se află pe drumul de întoarcere; probabil că regretă deja gestul făcut, iar acum se află pe drumul care duce înapoi. Mai devreme sau mai târziu îi va bate la ușă. Tot ce trebuie să facă este să aștepte... căci opusul situației este deja prezent.

Când femeia se întoarce, după ce i-a trecut criza de furie, iubirea ei este mai proaspătă ca oricând. Ea nu repetă iubirea din trecut. Pauza pe care a luat-o din cauza mâniei a distrus trecutul. Acum este din nou ca o fetiță virgină, care se îndrăgostește pentru prima oară.

Dacă veți înțelege acest lucru, nu vă veți mai împotrivi niciunei situații. Veți înțelege că până și mânia poate fi frumoasă; chiar și o ceartă poate da din când în când culoare vieții. Totul contribuie la îmbogățirea acesteia. Din această acceptare profundă se naște răbdarea, iar grijile dispar. Acum puteți aștepta, puteți visa, puteți spera, vă puteți ruga.

Dacă viața ar fi liniară, așa cum crede Aristotel sau Bertrand Russell (gândirea occidentală a evoluat de la Aristotel la Bertrand Russell), nimeni nu ar mai putea cunoaște virtutea răbdării. Nimeni nu s-ar mai întoarce vreodată înapoi. Toată lumea s-ar teme, ar tremura și toți și-ar reprima sentimentele. Chiar dacă ar sta lângă partenerii lor zece ani sau zece vieți la rând, oamenii ar sta de fapt lângă niște străini. Fiecare s-ar controla la sânge, ca să nu izbucnească, dar întâlnirea nu s-ar mai putea produce între ei. Din fericire, viața nu este deloc logică. Logica nu reprezintă decât un aspect al ei, un aspect compartimentat, categorisit, divizat, ordonat, dar în ansamblul ei, viața reprezintă un haos. Logica este moartă; viața este vie – de aceea, întrebarea care se pune este ce trebuie să alegem: o temelie solidă, sau viața însăși?

Cine alege o temelie prea solidă moare din ce în ce mai mult, căci soliditatea nu este posibilă decât prin renunțarea la contrarii. Un astfel de om nu face decât să iubească; el nu se înfurie niciodată, nu se ceartă, nu urăște. Sau, el ascultă tot timpul; nu este